

Alicja Żelasko

*Akademia Nauk Stosowanych
w Nowym Sączu*

ORCID: 0009-0009-2023-7711

„Eruditio et Ars”

półrocznik Wydziału Nauk Społecznych i Sztuki
Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Sączu
nr 1/2026 (12), maj 2026

Sprawność motoryczna sześciolatków w kontekście kształtowania gotowości szkolnej w zakresie pisania

Streszczenie

Artykuł został poświęcony scharakteryzowaniu sprawności motorycznej jako istotnego elementu gotowości do pisania dzieci sześciolatków. Prawidłowo rozwinięta motoryka duża zapewnia stabilną podstawę do wykonywania precyzyjnych czynności manualnych, które są niezbędne do właściwego przygotowania do pisania dzieci sześciolatków. W następnej kolejności przedstawiono i omówiono wyniki badań własnych w zakresie sprawności motorycznej. Przedmiotem badań jest sprawność motoryczna dzieci sześciolatków w zakresie przygotowania do pisania. Z kolei celem badań pozostaje opisanie umiejętności dzieci sześciolatków z zakresu sprawności motorycznej związanej z przygotowaniem do pisania. Problem badawczy brzmi następująco: *Jakie są umiejętności dzieci sześciolatków z zakresu sprawności motorycznej wpływające na przygotowanie do pisania*. Do zrealizowania badań posłużono się metodą testowania oraz metodą sondażu diagnostycznego techniką wywiadu. Wykorzystano dwa narzędzia. Pierwsze z nich to test sprawności motorycznej Nikołaja Ozierckiego. Drugie zaś to kwestionariusz wywiadu opracowany przez Monikę Borowicz-Pustówkę. Na potrzeby badań własnych przebadano 100 dzieci sześciolatków, uczęszczających do 5 różnych placówek oraz przeprowadzono wywiad z 5 nauczycielkami wychowania przedszkolnego, które są wychowawcami badanych sześciolatków. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że około 70% badanych sześciolatków osiąga poziom sprawności motorycznej adekwatny do swojego wieku. Uzyskane wyniki wskazują na prawidłowy rozwój podstawowych sprawności motorycznych takich, jak: koordynacja ruchowa, precyzja ruchów oraz sprawność manipulacyjna. Zauważalne są indywidualne różnice w tempie rozwoju motorycznego grupy badanych sześciolatków, co wymaga od nauczycieli wychowania przedszkolnego odpowiedniego doboru technik i metod pracy. Ponadto około 20% badanych dzieci wykazuje trudności w zakresie szybkości ruchowej, równowagi, a także stabilizacji ciała, co wskazuje na potrzebę doskonalenia tych zdolności.

Słowa kluczowe: sprawności motoryczne, 6-latki, nauka pisania, przedszkole, szkoła, gotowość szkolna, gotowość do pisania

Motor Skills in Six-Year-Olds in the Context of Developing School Readiness for Writing

Abstract

The article is devoted to characterizing motor fitness as an important component of the writing readiness of six-year-old children. Properly developed gross motor skills provide a stable foundation for performing precise manual activities that are essential for the correct preparation of six-year-old children for writing. Subsequently, the results of the author's own research concerning motor fitness are presented and discussed. The subject of the study is the motor fitness of six-year-old children in relations to preparation for writing. The aim of the research is to describe

the motor fitness skills of six-year-old children that influence their preparation for writing. The research problem is formulated as follows: *What motor maturity fitness of six-year-old children influence their preparation for writing?* To conduct the study, the testing method and the diagnostic survey method using the interview technique were applied. Two research tools were used. The first was the Nikolai Ozeretsky Motor Fitness Test and the second was an interview questionnaire developed by Monika Borowicz-Pustówka. For the purposes of the study, 100 six-year-olds children attending five different educational institutiois were examined. In addition, interviews were conducted with five preschool teachers who were the class teacher of the participating children. The results of the study indicate that approximately 70 % of the examined six-year-olds demonstrate a level of motor fitness appropriate for their age. The obtained results point to the proper development of basic motor abilities such as motor coordination, movement precision and manipulative skills. Individual differences in the pace of motor development among the studied group of six-year-olds were observed which requires preschool teachers to appropriately select teaching techniques and methods. Moreover, approximately 20 % of the examined children show difficulties in movement speed, balance and body stabilization indicating the need for further development of these abilities.

Keywords: motor fitness, six-year-old children, learning to write, preschool, school, school readiness, readiness to write

Wprowadzenie

Rozpoczęcie nauki w szkole podstawowej jest dla dziecka ważnym wydarzeniem w jego życiu. Zmienia się nie tylko miejsce, do którego uczęszcza, ale także inne są codzienne obowiązki, zadania, sposób pracy oraz oczekiwania dorosłych. Trzeba się przyzwyczaić do nowych reguł, zasad i rytmu dnia. Siedmiolatek przekraczający próg szkoły powinien być odpowiednio przygotowany do pełnienia nowej funkcji bycia uczniem, stąd też tak ważne okazuje się osiągnięcie przez niego gotowości szkolnej, pozwalającej na radzenie sobie z odmiennymi warunkami niż te, do których przedszkolak był przyzwyczajony. Gotowość ta kształtuje się stopniowo w toku rozwoju dziecka oraz jego doświadczeń. Obejmuje różne sfery funkcjonowania wzajemnie się uzupełniających i warunkujących powodzenie w nauce szkolnej. Przedszkole, dbając o całościowy rozwój sześciolatków, przyczynia się do przygotowania podopiecznych do pójścia do szkoły. Jednym z ważnych części składowych gotowości szkolnej pozostaje przygotowanie do nauki pisania. Umiejętność ta wymaga wcześniejszego rozwijania szeregu zdolności motorycznych, o których będzie mowa w dalszej części artykułu.

Celem niniejszego artykułu jest objaśnienie – w na podstawie literatury przedmiotu – pojęć używanych na potrzeby tego opracowania, a także zaprezentowanie i omówienie wyników badań własnych dotyczących rozwoju motorycznego sześciolatków w kontekście kształtowania gotowości szkolnej w zakresie pisania.

1. Gotowość szkolna w zakresie pisania

W tej części tekstu zasadne wydaje się przedstawienie ogólnej eksplikacji *gotowości szkolnej*. W pierwszej kolejności warto przywołać bardzo ogólne opracowania na ten temat. Według Wielkiego słownika języka polskiego (Dubisz, 2018) i Nowego

słownika pedagogicznego (Okoń, 2004) termin *gotowości szkolnej* jest tożsamy z *dojrzałością szkolną*. Oznacza ona osiągnięcie odpowiedniego stopnia rozwoju w sferze umysłowej, emocjonalnej, społecznej, a także fizycznej, co daje możliwość opanowania materiału przewidzianego w programie nauczania początkowego i dostosowanie się do wymagań szkolnych. Jednak w literaturze przedmiotu terminy *dojrzałość szkolna* oraz *gotowość szkolna* nie są traktowane jako pojęcia synonimiczne. Pierwotnym terminem określającym pełne przygotowanie dziecka do rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej była *dojrzałość szkolna*. Zarówno przez wielu polskich, jak i zagranicznych badaczy określenia *gotowość szkolna* i *dojrzałość szkolna* używane były zamiennie (Chojak, 2021). Stefan Szuman (1970; za: Kwaśniewska i Lendzion, 2016) zdefiniował *dojrzałość szkolną* jako osiągnięcie takiego poziomu rozwoju, który sprawia, że dzieci stają się wrażliwe i podatne na regularne wychowanie i nauczanie na etapie pierwszej klasy szkoły podstawowej. Takie samo stanowisko zajmuje Maria Przetacznikowa (1974; za: Skowrońska, 2007), w której opinii dziecko jest dojrzałe do rozpoczęcia nauki szkolnej, gdy zdobędzie wystarczający stopień rozwoju umysłowego, społeczno-emocjonalnego i fizycznego, umożliwiającego mu dostosowanie się do wymagań szkoły oraz skuteczne kontynuowanie nauki w pierwszej klasie.

W przywołanych definicjach głównymi cechami charakterystycznymi dla dojrzałości szkolnej są parametry rozwoju dziecka i kryteria edukacyjne. Jednak wraz z zainteresowaniem psychologów rozwojowych, skupionych na interakcyjnych mechanizmach dojrzewania i uczenia się, badania nad dojrzałością szkolną wykazały, że to nie wiek, lecz środowiskowe możliwości uczenia się są odpowiedzialne za jej osiągnięcie. Z tego powodu dojrzałość szkolna zaczęła być określana jako rezultat oddziaływania między dzieckiem przygotowanym do szkoły a jego otoczeniem rodzinnym oraz doświadczeniami przedszkolnymi. W wyniku tych zmian w wielu krajach termin ten został zastąpiony *gotowością szkolną* (Wiatrowska i Dmochowska, 2013).

Powyższą analizę warto podsumować słowami Barbary Wilgockiej-Okoń (2003), która zwraca uwagę na podstawowe odmienności tych terminów w zakresie zrozumienia sensu procesu dojrzewania oraz roli uczenia się w rozwoju. *Dojrzałość* to moment, w którym pojawia się wrażliwość na wpływ czynników zewnętrznych, mogących wpływać na kierunek i tempo zmian w rozwoju. *Gotowość* jest związana z możliwością kształtowania pewnych cech dziecka sprzyjających osiągnięciu dojrzałości szkolnej.

Na podstawie zaprezentowanych rozważań należy uznać, że termin *gotowości szkolnej* to wielowymiarowe pojęcie dotyczące zarówno czynników rozwojowych i środowiskowych, jak i szeroko pojętej stymulacji. Sprawność motoryczna stanowi istotną część przygotowania do nauki w szkole podstawowej, w tym pisania. Zdolności fizyczne nie są jedynie efektem biologicznego dojrzewania, ale także wynikiem doświadczeń i aktywności dziecka, pozostającymi w ścisłym związku z oddziaływaniami środowiskowymi. Z tego względu rozwój ruchowy należy postrzegać jako fundament odpowiedniego poziomu gotowości szkolnej dzieci.

Częścią składową ogólnej gotowości szkolnej jest przygotowanie sześciolatek do kreślenia znaków graficznych, warunkowane przez odpowiedni poziom sprawności motorycznej. Według jednej z głównych badaczek – Anny Brzezińskiej (1987; za:

Rocławska-Daniluk, 2017) gotowość do pisania pozostaje etapem w rozwoju dziecka, będącym efektem dojrzewania i dotychczasowej edukacji, głównie w rodzinie. Sprawia to, że dziecko staje się czułe na sygnały, ich znaczenie i rolę w komunikacji międzyludzkiej oraz jest gotowe do korzystania ze wskazówek otoczenia w celu opanowania umiejętności pisania.

Ważnym aspektem, na jaki należy zwrócić uwagę, chcąc dogłębnie zrozumieć naturę kreślenia liter, okazuje się powiązanie dojrzałości do posługiwania się piśmem z trzema obszarami: a) gotowością psychomotoryczną, b) gotowością słownikowo-pojęciową, c) gotowością emocjonalno-społeczną (Kopik, 2019). Pierwszy wymieniony element dotyczy umiejętności psychomotorycznych związanych ze sprawnością motoryczną. Obejmuje poprawną wymowę, określoną lateralizację, sprawność ręki dominującej, adekwatny poziom percepcji wzrokowej i słuchowej, właściwą koordynację wzrokowo-słuchowo-ruchową, wydłużoną koncentrację uwagi oraz odpowiednią pojemność pamięci krótkotrwałej (Rocławska-Daniluk, 2017). Wynika z tego, że sprawność motoryczna stanowi punkt wyjścia dla kształtowania gotowości psychomotorycznej, ponieważ bez niej niemożliwe staje się prawidłowe współdziałanie ruchu, percepcji oraz procesów umysłowych warunkujących skuteczne przygotowanie do pisania.

Ze względu na omawiany temat ważne wydaje się zaprezentowanie umiejętności zawartych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356, z późn. zm.) wskazujących na osiągnięcie przez dziecko stanu gotowości do podjęcia nauki pisania i dotyczące bezpośrednio sprawności motorycznej. Z zakresu fizycznego rozwoju dziecka ujęto następujące czynności:

- samodzielne wykonywanie podstawowych aktywności higienicznych;
- usamodzielnienie w czynnościach samoobsługowych, dotyczących ubierania i rozbierania się, w tym w czynnościach wymagających precyzji, takich jak zapinanie guzików czy wiązanie sznurowadeł;
- aktywne uczestniczenie w zabawach ruchowych obejmujących rytm, muzykę, naśladowanie oraz korzystanie z różnych rekwizytów;
- wykonywanie różnorodnych form ruchu, w tym bieganie, skakanie, czołganie się, rzucanie;
- wypełnianie różnych zadań, takich jak sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, manipulowanie małymi przedmiotami poprzez odpowiednio ukształtowane chwytły dłoni, stosowanie chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania;
- posiadanie wystarczającej sprawności fizycznej i koordynacji umożliwiających podjęcie systematycznej nauki złożonych czynności, takich jak czytanie i pisanie (Dz.U. 2017 poz. 356, z późn. zm.).

Na podstawie podanych umiejętności można stwierdzić, że umiejętność pisania wymaga od dziecka kompleksowego zestawu sprawności i kompetencji ruchowych. Zakres fizycznego rozwoju obejmuje nie tylko sprawność motoryczną, ale także zdolność do samodzielności w codziennych czynnościach oraz koordynację ruchową, co jest istotne dla nauki pisania.

W następnej kolejności istotne wydaje się omówienie sprawności pełniących rolę wskaźników osiągnięcia gotowości do pisania dzieci sześciolatek dotyczących sprawności motorycznej. Aktywność ruchowa dzieci sześciolatek powinna się charakteryzować harmonią ruchów, umiejętnością utrzymania równowagi, zręcznością poruszania się, wystarczającą do bezpiecznego poruszania się wśród kolegów i koleżanek. Wyznacznikami odpowiedniego poziomu sprawności ruchowej jest umiejętność biegania, złapania podrzucanej piłki, utrzymywanie równowagi w czasie stania na jednej nodze i podczas chodzenia stopa za stopą na różnych powierzchniach. Ponadto przy ocenie sprawności ruchowej bierze się pod uwagę umiejętność schodzenia po schodach przez naprzemienne stawianie nóg oraz samodzielność w wiązaniu sznurówek. Gotowość ruchowa jest skutkiem całokształtu zdolności organizmu, a także stanu zdrowia dziecka (Borowicz-Pustówka, 2021).

2. Charakterystyka rozwoju motorycznego dzieci sześciolatek

Po omówieniu wskaźników osiągnięcia gotowości do pisania dzieci sześciolatek w obrębie sprawności motorycznej zasadne pozostaje scharakteryzowanie rozwoju fizycznego sześciolatek. Aspekt ten obejmuje przemiany w wyglądzie, usprawnienie sprawności ruchowej i zdolności manualnych. Szczególny wpływ na umiejętność pisania mają zmiany w motoryce dużej i małej. Pierwsza z nich odnosi się do umiejętności związanych z kontrolą i koordynacją ruchów dużych grup mięśni, zazwyczaj zaangażowanych w ruchy całościowe ciała. Dotyczy to zdolności do poruszania się, utrzymania równowagi, chodzenia, biegania, skakania, wspinania się czy wykonywania innych aktywności fizycznych, angażujących większe partie mięśni i wymagające koordynacji ruchów (Cieszyńska-Rożek, 2020). Motoryka mała uwzględnia zaś umiejętność kontrolowania i koordynowania ruchów ramienia, przedramienia i nadgarstka, a także precyzyjnych ruchów mięśni mniejszych grup, zwłaszcza w obrębie dłoni i palców. Obejmuje to zdolność wykonywania drobnych, skomplikowanych ruchów, takich jak pisanie, rysowanie, manipulowanie małymi przedmiotami czy korzystanie z narzędzi (Skarbek i Wrońska, 2017).

Aktywność fizyczna dzieci sześciolatek stanowi bardzo istotny element całościowego rozwoju. W tym wieku wzrasta sprawność motoryczna, przez co ruchy dzieci są płynne i bardziej zharmonizowane niż dotychczas, a to pozwala im na wykonywanie kombinacji ruchowych lub ćwiczeń równoważnych. Ten etap rozwoju nazywany bywa *złotym okresem motoryczności* (Kwaśniewska i Lendzion, 2016), jednak przez silną potrzebę ruchową, tak zwany „głód ruchu”, sześciolatek nie umieją skupić uwagi przez dłuższy czas. Z tego powodu ważne jest stwarzanie sytuacji pozwalających na wyładowanie energii w ruchu, co będzie skutkowało możliwością skupienia się na zadaniach edukacyjnych, w tym na umiejętności pisania (Jagła, 2013). Zauważa się także zróżnicowanie motoryczne związane z płcią. Dziewczynki wykazują większą zręczność w czynnościach motorycznych, wymagających równowagi, precyzji i rytmiczności. Z kolei chłopcy charakteryzują się większą sprawnością w zakresie motoryki dużej, wymagającej siły i energii. Z racji tego ważne jest dostosowanie

zadań i ćwiczeń do potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci (Becelewska, 2006). Sześcioletnie dziecko przejawia umiejętność opanowywania różnorodnych zdolności. Charakteryzują go następujące właściwości:

- duża aktywność ruchowa wynikająca z utrzymującej się fizjologicznej przewagi procesów pobudzania nad procesami hamowania w korze mózgowej;
- szybka przyswajalność nowych form działalności, w tym również czynności ruchowych, dzięki plastyczności układu nerwowego;
- zmniejszone napięcie mięśni podczas wykonywania już opanowanych i utrwalo- nych ruchów, choć utrzymujące się przy świeżo nabytych umiejętnościach;
- kontrolowanie i regulowanie własnych ruchów wynikające ze wzrostu dowodze- nia kory nad elementami podkorowymi mózgu;
- angażowanie się w gry i zabawy, zarówno indywidualne, jak i grupowe, przy peł- nym poczuciu bezpieczeństwa;
- dobrze opanowany zautomatyzowany nawyk chodzenia. Dzieci sześciolatnie bie- gają więc szybciej, swobodniej, bardziej harmonijnie, płynnie i estetycznie niż ich młodsi koledzy i koleżanki. Bieg jest łączony z innymi czynnościami, np. rzutem (Nadrowska, 2011).

Istotne jest pamiętać o tym, że zajęcia fizyczne sprawiają, iż mięśnie są bardziej odporne, również te używane podczas pisania. Mają za zadanie kształtowanie ko- ordynacji ruchowej, a także koordynacji wzrokowo-ruchowej. Przyczyniają się do rozwoju orientacji w przestrzeni, wytrzymałości i zdolności radzenia sobie z niepo- wodzeniami (Jagła, 2012). Mając na uwadze, że prawidłowy rozwój motoryczny stanowi jeden z kluczowych warunków sukcesu w dziedzinie umiejętności pisania, każdy nauczyciel powinien się skupić na wspieraniu dzieci w tym obszarze. Należy jednak wspomnieć o tym, że u niektórych dzieci występują trudności związane z za- burzonym bądź opóźnionym rozwojem. Problemy w osiągnięciu gotowości w zakresie pisania pojawiają się również w strefie ruchowej (Watoła, 2006). Zaburzenia w tym obszarze dotyczą analizatora kinestetyczno-ruchowego, orientacji przestrzennej i la- teralizacji ciała. Dziecko zmagające się z trudnościami w odbiorze wrażeń docierają- cych z ciała charakteryzuje się następującymi cechami:

- brakiem chęci do uczestnictwa w zbiorowych aktywnościach fizycznych;
- problemami w poruszaniu i chodzeniu;
- ograniczoną sprawnością ruchową, a także brakiem koordynacji w wykonywa- nych codziennych czynnościach;
- słabą synchronizacją ruchów podczas malowania;
- niedostatecznym napięciem mięśniowym (rysowane linie są słabo widoczne, a także często nieprawidłowe lub faliste);
- nadmiernym napięciem mięśni dłoni i palców (nadmiernie mocne naciskanie ołówka);
- nieumiejętnym używaniem nożyczek;
- niewielką precyzją ruchów dłoni i palców;
- niskim poziomem umiejętności plastycznych oraz kłopotami w wykonywaniu zadań artystycznych;
- brakiem zainteresowania wykonywaniem zadań manualnych (Brejnak, 2006).

Przedstawione trudności mają bezpośredni wpływ na utrudnione kształtowanie zdolności posługiwania się piśmem. Zaburzenia motoryki dużej stanowią przyczynę problemów w osiągnięciu gotowości szkolnej.

Prócz wyżej wymienionych problemów istnieje wiele innych zaburzeń i dysfunkcji rozwojowych, wpływających na kształtowanie się umiejętności pisma. Wśród najczęściej występujących można wymienić:

- dysfunkcje motoryczne dotyczące różnych rodzajów zaburzeń związanych z funkcjonowaniem układu ruchowego. Może to obejmować różne aspekty, takie jak problemy z koordynacją ruchową, równowagą, siłą mięśniową, gibkością czy posturą;
- zespół nadpobudliwości psychoruchowej inaczej nazywany ADHD; to neurobiologiczne zaburzenie, charakteryzujące się trudnościami w koncentracji, nadmierną impulsywnością i nadmierną aktywnością (Watoła, 2006).

Dzieciom, które zmagają się z tego rodzaju problemami, powinno zostać zapewnione indywidualne podejście oraz specjalistyczna opieka, uwzględniająca ich potrzeby i możliwości. Dzięki wsparciu dzieci te będą miały szansę osiągnąć gotowość w zakresie umiejętności pisania i rozwijać się w pełni zgodnie z własnymi zdolnościami.

3. Metodologia badań własnych

Ta część artykułu dotyczy przedstawienia i omówienia koncepcji badań własnych. Proces badawczy pozostaje systematycznie uporządkowanym działaniem, którego celem jest uzyskanie odpowiedzi na pytania badawcze przez zastosowanie odpowiednio dobranych metod i technik badawczych. Zważywszy na fakt, że w procesie badawczym ważna bywa odpowiednia kolejność poszczególnych jego etapów, uzasadnione wydaje się rozpoczęcie rozważań od omówienia przedmiotu badań. Wedle współczesnej literatury przedmiotu dotyczy ideowych oraz materialnych składników środowiska społecznego. Do najważniejszych elementów tej rzeczywistości zalicza się różnorodne grupy społeczne, organizacje społeczne, a także wydarzenia i procesy społeczne (Sztumski, 2020). Przedmiotem moich badań jest sprawność motoryczna dzieci sześciolatek w zakresie przygotowania do pisania. Z kolei według jednego z głównych badaczy zajmujących się problematyką badań nauk społecznych cel badań to zaprezentowanie wszystkich założeń autora dotyczących istoty badania. W jednym bądź kilku zdaniach zawarte są plany i główna istota koncepcji bądź projektu badawczego (Creswell, 2013). Celem moich badań jest opisanie umiejętności dzieci sześciolatek z zakresu sprawności motorycznej związanych z przygotowaniem do pisania.

W procesie prowadzenia badań naukowych istotnym etapem pozostaje precyzyjne określenie problematyki badawczej. We współczesnej literaturze dotyczącej metodologii badań problem prac naukowych określany bywa jako obiekt, wokół którego skupiają się działania poznawcze, stanowiący punkt odniesienia dla podejmowanych wysiłków badawczych (Sztumski, 2020). Kazimierz Żegnalek (2008) zakłada, że problem badawczy jest specyficznym wyzwaniem pojawiającym się podczas badania rzeczywistości. Problem badawczy, który został sformułowany na potrzeby tej pracy,

brzmiał następująco: *Jakie są umiejętności dzieci sześcioletnich z zakresu sprawności motorycznej związane z przygotowaniem do pisania?*

W następnej kolejności należy przedstawić metody, techniki i narzędzia badawcze, ściśle ze sobą powiązane z elementami procesu badawczego, tworzącymi spójny zbiór działań pozwalający na systematyczne i przynoszące efekty prowadzenie badań. Według Janusza Sztumskiego (2020) *metody* to „system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza” (s. 93). W podanej definicji zawarta została istota metody badawczej jako podstawy procesu badawczego, umożliwiającej badaczowi osiągnięcie celu poprzez uporządkowane i świadome działania. Bez odpowiedniego postępowania badania mogłyby być nieskuteczne bądź chaotyczne, dlatego ważne pozostaje wybranie i zastosowanie właściwego zbioru zasad i koncepcji. Z kolei technikę określa się jako doprecyzowany sposób postępowania, dotyczący bezpośrednio aktywności powiązanych ze zbieraniem informacji. Dodatkowo technika badawcza jest zazwyczaj strukturą podrzędną względem metody badawczej z uwagi na bardziej szczegółowy charakter (Żegnałek, 2008). Do badań własnych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki wywiadu, a także metodę testowania. Należy wspomnieć, że w badaniach została zastosowana metoda testowania, którą zamieszcza w swojej klasyfikacji Krzysztof Rubacha (2008). Badacz nie określa konkretnych technik tejże metody, ale jedynie wymienia rodzaje testów, a wśród nich podaje także testy osiągnięć szkolnych, wykorzystane na potrzeby tejże pracy.

Kolejnym elementem koncepcji badań pedagogicznych jest przedstawienie wykorzystanych narzędzi. Według Kazimierza Żegnałka (2008) to instrument mający za zadanie zbieranie danych badawczych. W badaniach własnych wykorzystano dwa narzędzia. Pierwsze z nich to test znormalizowany Nikołaja Ozierckiego (Nazaruk, 2019), drugie – kwestionariusz wywiadu dla nauczycieli opracowany przez Monikę Borowicz-Pustówkę (2021). Test znormalizowany Nikołaja Ozierckiego został dostosowany do polskich realiów przez Aleksandra Barańskiego. Narzędzie to stosuje się przede wszystkim do oceny poziomu rozwoju motorycznego, a zwłaszcza zdolności koordynacji ruchowej (Nazaruk, 2019).

Test składa się z sześciu grup ćwiczeń mających różne poziomy trudności i obejmujących różnorodne aspekty motoryki dziecka. Każda grupa zadań sprawdza konkretną umiejętność, a przedstawia się to następująco:

- pierwsza część zadań dotyczy równowagi. Ćwiczenia sprawdzają zdolność dziecka do utrzymania równowagi przez utrzymanie określonej pozycji przez wyznaczony czas;
- druga obejmuje koordynację ruchów rąk. Zadania wymagają manipulowania przedmiotami lub wykonywania czynności manualnych w określonym czasie;
- trzecia określa poziom koordynacji ruchów ciała na podstawie oceny sprawności kończyn dolnych, a także umiejętności zachowania kierunku;
- czwarta odnosi się do zdolności wykonywania szybkich ruchów. Ćwiczenia w tym zestawie mierzą szybkość i zwinność rąk;

- piąta dotyczy koordynacji różnych ruchów jednocześnie. Zadania polegają na złożonych ruchach rąk i nóg, co wymaga zdolności podzielności uwagi;
- szósta obejmuje precyzję ruchów i koncentrację. Ten zestaw ocenia obecność lub brak mimowolnych ruchów (Nazaruk, 2019).

Przebieg testu jest jasno określony. Dziecko sześciolatek rozpoczyna go od wykonywania ćwiczeń odpowiednich dla swojego wieku. Jeśli badany płynnie zrealizuje ćwiczenie dla swojej grupy wiekowej, proponowane jest mu zadanie przeznaczone dla siedmioletnich dzieci. Poprawne wykonanie ćwiczenie z wyższego poziomu wskazuje na lekko przyspieszony rozwój motoryczny. W przypadku gdy dziecko nie poradzi sobie z zadaniem dla swojego wieku, otrzymuje ćwiczenie prostsze, przeznaczone dla pięcioletków. Jeśli uda mu się je wykonać, oznacza to lekkie opóźnienie w rozwoju motorycznym (Nazaruk, 2019).

Test ma na celu ocenę zdolności ruchowych dziecka. Rozwój ten jest istotny ze względu na fakt, że pozostaje on jednym z elementów wpływających na gotowość szkolną w zakresie umiejętności pisania (Nazaruk, 2019).

Drugie zastosowane narzędzie to kwestionariusz wywiadu opracowany przez Monikę Borowicz-Pustówkę, służący do zebrania informacji na temat sprawności motorycznej dzieci sześciolatek, co ma kluczowe znaczenie dla jego przygotowania do pójścia do szkoły (Borowicz-Pustówka, 2021). Wykorzystany instrument obejmuje sprawności związane ze sprawnością motoryczną. Ocenie poddane są takie elementy, jak zdolność biegania, łapania i rzucania piłki, utrzymywania równowagi, schodzenia po schodach z naprzemiennym stawianiem nóg, samodzielnego wiązania sznurowadeł (Borowicz-Pustówka, 2021). Wynik jest oceniany na podstawie stwierdzeń „tak” lub „nie”. Jeśli nauczyciel w większości przypadków zaznacza odpowiedź twierdzącą, oznacza to prawidłowy rozwój dzieci sześciolatek. W przypadku przeważających odpowiedzi „nie” sugeruje się, że dziecko może wymagać dodatkowego wsparcia w rozwijaniu określonych umiejętności przed rozpoczęciem nauki w szkole (Borowicz-Pustówka, 2021).

W następnej kolejności należy scharakteryzować grupę badawczą i teren badań. Na potrzeby badań własnych przebadano 100 dzieci sześciolatek uczęszczających do następujących placówek:

- Niepubliczne Przedszkole „Jaś i Małgosia” w Nowym Sączu,
- Niepubliczne Przedszkole „Wesołe Skrzaty” w Nowym Sączu,
- Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. św. Jadwigi Królowej Polski w Długołęce-Świerkli,
- Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Brzeziej-Litaczu,
- Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Jana III Sobieskiego w Brzeziej.

Liczebność dzieci w poszczególnych placówkach wychowania przedszkolnego została przedstawiona w Tabeli nr 1. Na potrzeby badań przeprowadzono również wywiad z pięcioma nauczycielkami wychowania przedszkolnego, wychowawcami badanych dzieci. Staż pracy badanych zaprezentowany jest w Tabeli nr 2. Wybór grupy oraz miejsce badania został dokonany w sposób zgodny z założeniami metodo-

logicznymi pracy, uwzględniając zarówno cel badawczy, jak i specyfikę problematyki badań.

Ostatnim etapem jest przedstawienie przebiegu działań. Badania w Niepublicznym Przedszkolu „Jaś i Małgosia” oraz w oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej im. św. Jadwigi Królowej Polski w Długołęce-Świerkli odbyły się we wrześniu 2024 roku, a w Niepublicznym Przedszkolu „Wesołe Skrzaty” w Nowym Sączu oraz w oddziałach przedszkolnych szkół podstawowych im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Brzeznej-Litaczu i im. Jana III Sobieskiego w Brzeznej w październiku 2024 roku.

Tabela 1. *Charakterystyka badanej grupy dzieci 6-letnich z podziałem na placówkę, do której uczęszczają*

Nazwa placówki	Liczebność badanych
Niepubliczne Przedszkole „Jaś i Małgosia” w Nowym Sączu	25
Niepubliczne Przedszkole „Wesołe Skrzaty” w Nowym Sączu	25
Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej Polski w Długołęce-Świerkli	19
Szkoła Podstawowa im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Brzeznej-Litaczu	9
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Brzeznej	22
Razem	100

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. *Staż pracy badanych nauczycieli*

Placówka	Liczba badanych nauczycieli	Staż pracy badanych nauczycieli
Niepubliczne Przedszkole „Jaś i Małgosia” w Nowym Sączu	1	12
Niepubliczne Przedszkole „Wesołe Skrzaty” w Nowym Sączu	1	23
Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej Polski w Długołęce-Świerkli	1	14
Szkoła Podstawowa im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Brzeznej-Litaczu	1	21
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Brzeznej.	1	29

Źródło: opracowanie własne

W obu terminach badania zostały podzielone na następujące etapy:

- sprawdzenie umiejętności dzieci w zakresie sprawności motorycznej za pomocą testu znormalizowanego Nikolaja Oziereckiego;

- przeprowadzenie wywiadu z nauczycielkami wychowania przedszkolnego na temat sprawności motorycznej.

Po zrealizowaniu badań nastąpiła analiza zebranych danych. Ostatnim etapem było sformułowanie wniosków.

4. Analiza i interpretacja wyników badań własnych

W tejże części artykułu przedstawione zostaną badania dotyczące sprawności motorycznej dzieci sześciolatek. Przeanalizowano obszary, w których sześciolatek mają największe zdolności, jak i te, w których występują ograniczenia i bariery. Do przeprowadzenia badań w zakresie sprawności motorycznej wykorzystano znormalizowany test Nikołaja Oziereckiego i kwestionariusz wywiadu dla nauczycieli opracowany na podstawie pytań skierowanych do rodziców w teście do gotowości szkolnej autorstwa Moniki Borowicz-Pustówki.

W pierwszej kolejności będą omówione umiejętności, które zostały zbadane i przeanalizowane na podstawie przeprowadzonego sprawdzianu sprawności motorycznej dzieci 6-letnich. Uzyskane dane przedstawiono w Tabeli nr 3. Test podzielony jest na sześć kategorii, z których każda dotyczy innego obszaru motoryki. W wyróżnionych zbiorach przygotowano zadania zgodne z możliwościami motorycznymi dzieci o konkretnym wieku. Sześciolatek, płynnie realizującym ćwiczenie odpowiednie dla swojej grupy wiekowej, zaproponowano zadanie trudniejsze, przeznaczone dla siedmiolatek. Z kolei, jeśli badani wykazywali trudności w wykonaniu aktywności dla swojego wieku, otrzymali prostsze ćwiczenie dla pięciolatek.

Pierwsze ćwiczenie dla badanych sześciolatek dotyczyło równowagi – koordynacji statycznej. Polegało ono na staniu równoważnym na jednej nodze – najpierw na prawej, a następnie na lewej. Dzieci miały wytrzymać w tej pozycji dziesięć sekund. Wśród stu badanych dzieci 51% wykonało zadanie przeznaczone dla ich grupy wiekowej. Świadczy to o tym, że ponad połowa badanych osiąga poziom adekwatny do wieku w zakresie utrzymywania stabilnej postawy ciała. Z kolei 22% badanych dzieci potrafiło wykonać ćwiczenie dla siedmiolatek, co świadczy o rocznym przyspieszeniu w zakresie rozwoju motorycznego. Ich zadanie polegało na utrzymaniu równowagi w pochyleniu do przodu przy jednoczesnym staniu na palcach. Czynność ta miała trwać 10 sekund. Sugeruje to dobrą sprawność ogólną bądź lepsze predyspozycje motoryczne u 22 badanych sześciolatek.

Należy z niepokojem zauważyć, że 27% badanych dzieci miało trudności w zrealizowaniu ćwiczenia przeznaczonego dla ich grupy wiekowej. Zgodnie z instrukcją przeprowadzania testu sprawności motorycznej otrzymali prostsze zadanie przeznaczone dla dzieci o rok młodszych. Polegało ono na utrzymaniu pozycji równoważnej w wysokim wspięciu z otwartymi oczami. Aktywność trwała 10 sekund. Każde z dzieci było w stanie wykonać zadanie kierowane do pięciolatek. Na podstawie przeprowadzonych analiz uznano, że ponad jedna czwarta badanych ma trudności w zakresie stabilizacji tułowia lub ogólnej kontroli ciała. Może to wskazywać na potrzebę większej liczby ćwiczeń rozwijających równowagę statyczną. Jak widać, rów-

nowaga statyczna jest sprawnością zróżnicowaną w badanej grupie. Większość dzieci znajduje się w normie rozwojowej, ale stosunkowo duża grupa wymaga dodatkowego wsparcia w tym zakresie.

Druga aktywność odnosiła się do sprawności skoordynowanych ruchów ręki. Dzieci miały za zadanie celnie rzucić piłeczką tenisową w tarczę o wymiarach 25 x 25 centymetrów z odległości 1,5 metra. Chłopcy oddawali po trzy rzuty, a dziewczynki po cztery. Próba została zaliczona, gdy piłka trafiła w tarczę. Zadanie poprawnie zrealizowało 66% badanych, co dowodzi stabilnego rozwoju koordynacji manualnej.

Jedynie 9% badanych dzieci potrafiło wykonać zadanie przeznaczone dla dzieci siedmioletnich. Poradziły sobie z narysowaniem przejścia przez labirynt prawą i lewą ręką. Czas na wykonanie ćwiczenia był jasno określony, ponieważ na rysowanie prawą ręką badani mieli 1,5 minuty, a na lewą ręką 2 minuty. Może to świadczyć o intensywnym ćwiczeniu motoryki małej.

Zaobserwowano, że 25% badanych dzieci nie umiało trafić w tarczę. Z tego względu zaproponowano im łatwiejsze zadanie przeznaczone dla pięcioletków. Ćwiczenie polegało na zmięciu serwetki o wymiarach 5 x 5 centymetrów jedną ręką. Czas aktywności również był określony, gdyż na wykonanie tego zadania prawą ręką badani mieli 15 sekund, a lewą ręką 20 sekund. Wszyscy zrealizowali zadanie poprawnie, co świadczy o rocznym opóźnieniu w rozwoju koordynacji ruchów rąk. Świadczy to o trudnościach w precyzji, płynności ruchów bądź synchronizacji pracy obu rąk.

Podsumowując, stwierdzam, że ponad połowa badanych dzieci nie miała trudności w wykonaniu zadania przeznaczonego dla ich grupy wiekowej. Jednak co czwarte dziecko może wymagać dodatkowych ćwiczeń i zadań doskonalących sprawność manualną.

Trzecie zadanie wykonywane przez sześciolatek odnosiło się do koordynacji ruchów ciała. Ćwiczenie polegało na przeskoczeniu obunóż przez sznurek rozciągnięty na wysokości 20 centymetrów. Skok odbywał się bez rozbiegu. Zadanie poprawnie wykonało 73% badanych dzieci. Większość badanych potrafi wykonać ćwiczenie angażujące całe ciało. Wśród stu sześciolatek poddanych badaniom 22% z nich potrafiło wykonać ćwiczenie przeznaczone dla dzieci o rok starszych. Polegało ono na odmierzeniu stopami odcinka o długości 2 metrów. Badani mieli przejść po prostej linii w taki sposób, by z jej nie zbroczyć. Świadczy to o wysokiej aktywności fizycznej, a także dobrej ogólnej sprawności motorycznej.

Należy zauważyć, że tylko 5% badanych przejawiało trudności w wykonaniu aktywności dla sześciolatek, w związku z tym mieli za zadanie wykonać ćwiczenie dla pięcioletków. Polegało ono na podskakiwaniu najpierw na prawej, a następnie na lewej nodze wzdłuż wyznaczonej linii o długości 5 metrów. Próba była zaliczana, gdy dzieci nie zbroczyły z linii na więcej niż o 5 centymetrów. Każde z nich potrafiło wykonać zadanie, co świadczy o rocznym opóźnieniu w zakresie rozwoju koordynacji ruchów ciała. Mała liczba dzieci wykazujących trudności w zakresie koordynacji ruchów ciała, świadczy o prawidłowym rozwoju motoryki dużej w badanej grupie.

Tabela 3. *Charakterystyka umiejętności badanej grupy dzieci 6-letnich z zakresu sprawności motorycznej*

Sprawność	Badane dzieci sześciolatek (N = 100)		
	roczne opóźnienie	norma	roczne przyspieszenie
Równowaga – koordynacja statyczna	27	51	22
Koordynacja ruchów rąk Grupa II	25	66	9
Koordynacja ruchów całego ciała Grupa III	5	73	22
Zdolność do wykonywania ruchów szybkich	29	50	21
Zdolność do wykonywania różnych ruchów jednocześnie	16	76	8
Precyzja ruchów i zdolność koncentrowania się wyłącznie na czynnościach zadanych	15	72	13

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, trzeba powiedzieć, że większość sześciolatek ma prawidłowo rozwiniętą omawianą sprawność. Odsetek dzieci nieumiejących wykonać zadania przeznaczonego dla ich wieku jest bardzo niski.

Czwarte ćwiczenie określało sprawność do wykonywania szybkich ruchów. Badane sześciolatki otrzymały polecenie rysowania pionowych kresek między liniami znajdującymi się na papierze kancelaryjnym. Próba była zaliczana, gdy dokładność kresek wynosiła około 3 milimetrów, a na wykonanie zadania badani mieli 10 sekund. Dzieci musiały narysować 20 kresek prawą ręką i 12 linii lewą ręką. Aktywność tę poprawnie wykonała jedynie połowa sześciolatek poddanych badaniom. Z kolei 21% dzieci poddanych badaniom było w stanie wykonać zadanie dla siedmiolatek. Ćwiczenie dotyczyło rozłożenia talii 36 kart na cztery zbiory. Sześciolatki miały rozkładać je po jednej karcie. W pierwszej kolejności ćwiczenie miało być wykonane prawą ręką. Na to zadanie przeznaczono 30 sekund. Następnie aktywność realizowania była lewą ręką. Próba ta powinna się odbyć w czasie nie dłuższym niż 40 sekund. Świadczy to o tym, że część badanych sześciolatek rozwija się w tym zakresie bardzo dynamicznie.

Okazało się, że 29% sześciolatek miało trudność w poprawnym zrealizowaniu aktywności przeznaczonej dla ich grupy wiekowej. Łatwiejsze zadanie polegało na nawinięciu sznurka o długości 2 metrów na motek. Ćwiczenie wykonywane było najpierw prawą, a następnie lewą ręką. Pierwszą część badani powinni zrealizować maksymalnie w 12 sekund, a drugą w 18 sekund. Wszystkim badanym udało się wykonać to zadanie. Na podstawie otrzymanych wyników można stwierdzić, że ponad jedna czwarta badanych ma niedostatecznie rozwiniętą szybkość reakcji i dynamikę ruchów.

Okazuje się, że szybkość ruchowa pozostaje obszarem wymagającym szczególnej uwagi, ponieważ liczba sześciolatków wykazująca trudności w wykonaniu zadania przeznaczonego dla ich grupy wiekowej jest wysoka.

Piąte zadanie dotyczyło ogólnej zdolności do realizowania różnych ruchów w tym samym czasie. Czynność, którą miały wykonać dzieci w 15 sekund, to chodzenie po sali i jednocześnie nawijanie sznurka na palec. Zaliczano ją, gdy badani nie zmieniali tempa marszu. Zebrane dane ukazują, że 76% badanych wykonało zadanie poprawnie. Świadczy to o dobrym poziomie integracji ruchowej, a także umiejętności łączenia kilku czynności w jednym czasie.

Pośród stu dzieci poddanych badaniom 16 z nich miało trudność w zrealizowaniu ćwiczenia przeznaczonego dla sześciolatków. Z tego powodu została im zaproponowana mniej skomplikowana aktywność dla pięciolatków. Ich zadanie polegało na umieszczeniu 10 zapalek w pudełku za pomocą obu rąk. Czas na wykonanie tego ćwiczenia wynosił 20 sekund. Każdy z badanych wykazujący trudności wykonał ćwiczenia dla dzieci o rok młodszych. Świadczy to o rocznym opóźnieniu w kształtowaniu sprawności wykonywania różnych ruchów jednocześnie.

Zanotowano, że 8% badanych przedszkolaków nie napotkało przeszkód w wykonaniu zadania dla siedmiolatków, które dotyczyło wystukiwaniu w jednakowym rytmie taktu jedną dłońią, podczas gdy palcem wskazującym u drugiej dłoni rysowane są koła. Ćwiczenie było zaliczane, gdy badany nie zmieniał rytmu taktu. Oznacza to, że niewielka liczba dzieci osiąga poziom wyraźnie wyższy niż przeciętny. Jak widać, większość dzieci dobrze radzi sobie z wykonywaniem złożonych czynności ruchowych.

Ostatnia aktywność dotyczyła precyzji ruchów i zdolności koncentrowania się wyłącznie na czynnościach zadanych. Ćwiczenie polegało na uderzaniu młotkiem perkusyjnym w biurko. Podczas tego zadania istotne było zwracanie uwagi na synkinezję. 72% badanych nie wykazywało trudności w wykonywanym ćwiczeniu, co wskazuje na prawidłowy poziom motoryki małej i zdolność skupienia uwagi u większości badanych.

Z kolei 15% sześciolatków nie umiało zrealizować zadania przeznaczonego dla ich grupy wiekowej. Ze względu na ten fakt poproszono ich o zrealizowanie łatwiejszego ćwiczenia. Badani dostali za zadanie zgrzytać zębami. Podczas tej aktywności również była zwracana uwaga na synkinezję. Dzieci potrafiły wykonać tę aktywność. Świadczy to o rocznym opóźnieniu w tym zakresie, który może być spowodowany trudnościami w utrzymaniu koncentracji

Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że 13% dzieci przejawia zdolności świadczące o tym, iż wykazują one roczne przyspieszenie w zakresie precyzji ruchów i umiejętności koncentrowania się na zadanej czynności. Okazuje się, że precyzja ruchów i koncentracja są dobrze rozwinięte u większości badanych. Otrzymane wyniki wskazują na względnie poprawny rozwój tej sprawności

Z przeprowadzonego testu Nikołaja Ozierieckiego wynika, że rozwój sprawności ruchowej badanych sześciolatków w większości przypadków przebiega prawidłowo i mieści się w normie rozwojowej. W każdej analizowanej sprawności największy odsetek dzieci osiąga wyniki adekwatne do wieku, co świadczy o prawidłowym rozwoju

motoryki dużej. Badani nie mieli większych trudności w aktywnościach dotyczących koordynacji ruchów całego ciała, a także zdolności do wykonywania różnych ruchów jednocześnie. Najwięcej sześciolatek miało problem z ćwiczeniami z zakresu szybkich ruchów i równowagi statycznej. Warto zaznaczyć, że część dzieci prezentuje ponadprzeciętną sprawność ruchową, co może wynikać z wysokiej aktywności fizycznej lub indywidualnych predyspozycji.

Po omówieniu wyników testu dotyczącego sprawności motorycznej należy przeanalizować odpowiedzi nauczycieli wychowania przedszkolnego na temat sprawności motorycznej podopiecznych. Zostało im zadanych sześć pytań zamkniętych dotyczących ogólnej sprawności motorycznej dzieci, mających wpływ na kształtowanie umiejętności pisania. Uzyskane dane zostały zamieszczone w Tabeli nr 4.

Pierwsze pytanie zadane nauczycielom wychowania przedszkolnego dotyczyło umiejętności sprawnego biegania sześciolatek. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi, stwierdzono, że 77% dzieci, będących pod opieką badanych nauczycieli, nie wykazuje trudności w zakresie zwinnego i płynnego poruszania się. Oznacza to, że zdecydowana większość sześciolatek opanowała tę formę lokomocji na poziomie adekwatnym do wieku. 13% dzieci posiadających problemy w sprawnym bieganiu wymaga dalszego doskonalenia koordynacji, a także siły mięśniowej.

Tabela 4. *Charakterystyka umiejętności dzieci 6-letnich na podstawie wywiadu z nauczycielami wychowania przedszkolnego z zakresu sprawności motorycznej*

Pytanie skierowane do nauczyciela wychowania przedszkolnego	Badane dzieci sześciolatek (N = 100)	
	tak	nie
Czy dziecko sprawnie biega?	77	13
Czy dziecko rzuca i łapie piłkę?	100	–
Czy dziecko utrzymuje równowagę stojąc na jednej nodze?	77	13
Czy dziecko potrafi iść po krawężniku stopa za stopą?	86	14
Czy dziecko potrafi schodzić po schodach, naprzemiennie stawiając nogi?	75	25
Czy dziecko potrafi samodzielnie zawiązać sznurowadła?	97	3

Źródło: opracowanie własne

Drugie zagadnienie odnosiło się do zdolności rzucania i łapania piłki. Bazując na obserwacjach wychowawców w placówkach przedszkolnych, można zauważyć, że wszystkie dzieci, które uczestniczyły w badaniach, poprawnie wykonują tę czynność. Można stwierdzić, że badani wykazują dobry poziom koordynacji wzrokowo-ruchowej, a także potrafią reagować w odpowiednim momencie.

Trzeci aspekt dotyczył utrzymywania równowagi na jednej nodze. Analizując odpowiedzi nauczycielek nauczających w przedszkolu, uznano, że 77% sześciolatek opanowała tę umiejętność. Czynność ta wymaga stabilizacji tułowia, a także koordy-

nacji ruchowej. Otrzymane wyniki wskazują na to, że większość dzieci ma rozwiniętą równowagę statyczną na odpowiednim poziomie. 13% badanych wymaga dodatkowych zadań bądź ćwiczeń w tym obszarze.

Kolejna kwestia obejmowała zdolność chodzenia po krawężniku stopa za stopą. Według osób nauczających w przedszkolu sprawność ta jest opanowana przez 86% dzieci. Ta aktywność łączy w sobie elementy równowagi, koncentracji, a także koordynacji ruchowej. Ze względu na dużą liczbę sześciolatków, które potrafią chodzić po krawężniku stopa za stopą, można stwierdzić, że są one bardzo dobrze przygotowane do realizowania złożonych form aktywności ruchowej.

Następne pytanie dotyczyło się sprawności schodzenia po schodach z naprzemiennym stawianiem nogi. Umiejętność ta, według nauczycielek wychowania przedszkolnego, stanowi wyzwanie dla 25% sześciolatków. Może to sugerować niewystarczająco rozwiniętą równowagę bądź zaburzenia koordynacji.

Ostatnie zagadnienie odnosiło się do umiejętności samodzielnego wiązania sznurowadeł. Na podstawie zgromadzonych informacji stwierdzono, że 97% poddanym badaniom dzieci potrafi zasnurować buty, co wskazuje na bardzo wysoki poziom tej zdolności.

Na podstawie zebranych odpowiedzi nauczycielek wychowania przedszkolnego zauważono, że we wszystkich kategoriach dzieci otrzymały stosunkowo wysokie noty. Można uznać, że mocną stroną dzieci, na których temat przeprowadzany był wywiad, jest umiejętność łapania i rzucania piłką. Większość dzieci również potrafi zawiązać sznurowadła bez pomocy innych osób. Dla sześciolatków największą trudność stanowi utrzymanie równowagi na jednej nodze i schodzenie po schodach, stawiając nogi naprzemiennie, co wymaga dalszego doskonalenia.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonego testu sprawności motorycznej Nikołaja Ozierckiego i wywiadu z nauczycielkami wychowania przedszkolnego stwierdzono, że około 70% badanych sześciolatków osiąga poziom sprawności motorycznej adekwatny do wieku. Dzieci potrafiły wykonać aktywności dotyczące koordynacji ruchów całego ciała, skoncentrować się, a także nieobce są im umiejętności manipulacyjne, takie jak rzucanie i łapanie piłki oraz samodzielne wiązanie sznurowadeł. Poprawne wykonywanie ćwiczeń z tych obszarów świadczy o odpowiednim poziomie sprawności motorycznej, będącej częścią składową przygotowania do umiejętności pisania.

Należy zaznaczyć, że u około 20% badanych sześciolatków pojawiają się trudności w zakresie szybkości ruchowej, równowagi statycznej, stabilizacji ciała, co sugeruje potrzebę ciągłego doskonalenia tych zdolności. Warto zastosować ćwiczenia wymagające precyzji i koncentracji, a także równoczesnego kontrolowania różnych ruchów. Część dzieci osiąga wyraźnie wyższy poziom sprawności motorycznej, co może wynikać z wysokiej aktywności fizycznej tych sześciolatków. Ze względu na zauważone różnice w poziomie umiejętności badanych ważne wydaje się indywidualne podejście do każdego z nich. Warto wykorzystywać takie ćwiczenia i zadania,

które umożliwiają stopniowanie trudności, co pozwala na dostosowanie poziomu trudności do możliwości dzieci. Istotne jest również systematyczne monitorowanie postępów dzieci, aby w odpowiednim momencie zauważyć ewentualne deficyty i dostosować działania wspierające. Ważna pozostaje współpraca nauczycieli z rodzicami, która może dodatkowo wzmacniać efekty podejmowanych oddziaływań.

Analiza uzyskanych wyników pozwala na sformułowanie wniosku, że poziom sprawności motorycznej badanych dzieci sześciolatek jest w większości zgodny z normami rozwojowymi charakterystycznymi dla tego wieku. Dzieci są gotowe do podejmowania różnorodnych form aktywności ruchowej, co pozwala im na odpowiednie przygotowanie do kreślenia znaków graficznych. Jednocześnie zróżnicowanie indywidualne w poziomie rozwoju motorycznego wskazuje na potrzebę dalszego wspierania i doskonalenia sprawności motorycznej. Kluczowe znaczenie ma uwzględnienie zarówno potrzeb grupy, jak i indywidualnych możliwości każdego dziecka.

Alicja Żelasko

Autorka jest absolwentką kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Sączu, gdzie obroniła pracę dyplomową z wyróżnieniem. Nauczycielka wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, a także języka angielskiego. Obecnie pracuje w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Nowym Sączu oraz w Niepublicznym Przedszkolu „Jaś i Małgosia” w Nowym Sączu

Bibliografia

- Becelawska, D. (2006). *Repetitorium z rozwoju człowieka*. Jelenia Góra: Kolegium Karno-koskie.
- Brejnak, W. (2006). *Czy Twój przedszkolak dojrzał do nauki?* Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
- Brzezińska, A. (1987). *Gotowość dzieci w wieku przedszkolnym do czytania i pisania*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Cieszyńska, J. (2020). *Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego*. Kraków: Centrum Metody Krakowskiej.
- Chojak, M. (2021). *Nauczycielska diagnoza pedagogiczna w przedszkolu i w szkole*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Creswell, J. (2013). *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*. Tłum. J. Gilewicz. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Dubisz, S. (red.). (2018). *Wielki słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kopik, A. (2019). *Konteksty poznawczej gotowości szkolnej dzieci: pół wieku*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Kwaśniewska, M., Lenzion, J. (red.). (2016). *Sześciolatek w roli ucznia*. Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
- Jagła, A. (2012). Jak zachęcić sześciolatek do pisania i czytania. *Życie Szkoły*, 6 (736), 36-38.
- Jagła, A. (2013). Gotowość szkolna sześciolatek. *Życie Szkoły*, 7 (748), 4-6.

- Nadrowska, K. (2011). Jak wspomagać rozwój motoryczny dziecka sześciolatniego? *Życie Szkoły*, 8 (727), 48-56.
- Nazaruk, S. (2019). Poziom rozwoju grafomotorycznego u dzieci 5-letnich w aspekcie gotowości do podjęcia nauki pisania. *Roczniki Pedagogiczne*, 11(47), 133-147.
- Okoń, W. (2004). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Przetacznikowa, M., Makiełło-Jarża, G. (1974). *Psychologia rozwojowa*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Rocławska-Daniluk, M. (2017). *Czytanie i pisanie. Metodyka zajęć korekcyjno-wyrównawczych*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. poz. 356, z późn. zm.).
- Rubacha, K. (2008). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: WAiP.
- Skarbek, K., Wrońska, I. (2017). *Diagnoza i wspomaganie rozwoju psychoruchowego dziecka w wieku przedszkolnym*. Kraków: Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola.
- Skowrońska, A. (2007). Dziecko sześciolatnie u progu nauki szkolnej; sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej – Kielce 14-15 maja 2007. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 2, 93-98.
- Sztumski, J. (2020). *Wstęp do metod i technik badań społecznych*. Katowice: „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe.
- Szuman, S. (1970). O dojrzałości szkolnej dzieci siedmioletnich. W: L. Wołoszynowa (red.), *Materiały do nauczania psychologii* (s. 153-160). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Watoła, A. (2006). *Komputerowe wspomaganie procesu kształtowania gotowości szkolnej dzieci sześciolatnich*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Wiatrowska, L., Dmochowska, H. (2013). *Dziecko u progu szkoły. Dojrzałość szkolna a ich gotowość do nauki*. Kraków: Wydawnictwo Impuls.
- Wigłocka-Okoń, B. (2003). *Gotowość szkolna dzieci sześciolatnich*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Żegnałek, K. (2008). *Metody i techniki stosowane w badaniach pedagogicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej

Netografia

<https://poradnia-nt.nowotarski.edu.pl/wp-content/uploads/2021/03/Czy-Twoje-dziecko-jest-gotowe-do-podjecia-nauki-w-szkole.pdf>